

ŚWIĘTE TRIDUUM PASCHALNE

WIELKI CZWARTEK MSZA WIECZERZY PAŃSKIEJ

Zgodnie z najdawniejszą tradycją Kościoła, w dniu dzisiejszym nie wolno odprawiać Mszy świętych bez udziału ludu. W godzinach wieczornych, w porze najbardziej odpowiedniej, odprawia się Mszę Wieczerzy Pańskiej, z pełnym uczestnictwem całej miejscowej wspólnoty; podczas tej Mszy św. wszyscy kapłani i posługujący wypełniają właściwe sobie funkcje.

Kapłani, którzy koncelebowali Mszę z poświęceniem krzyża lub odprawiali już Mszę ze względu na pożytek wiernych, mogą powtórnie koncelebrować Mszę wieczorną.

Jeśli domaga się tego potrzeba duszpasterska, ordynariusz miejscowy może pozwolić na odprawienie w porze wieczornej drugiej Mszy św. w kościołach i w kaplicach publicznych lub półpublicznych; w razie konieczności może pozwolić na odprawienie Mszy w godzinach porannych, lecz tylko dla tych wiernych, którzy w żaden sposób nie mogą wziąć udziału w głównej Mszy wieczornej.

Komunii świętej można udzielać wiernym tylko podczas Mszy św., natomiast chorym wolno ją zanieść o każdej porze dnia. Należy im przypomnieć ustanowienie Najświętszego Sakramentu i zachęcić do duchowej łączności z wieczorną Mszą św.

OBRZĘDY WSTĘPNE I LITURGIA SŁOWA

1. Tabernakulum ma być puste. Do Komunii św. duchowieństwa i wiernych na dziś i na dzień jutrzyszego należy podczas tej Mszy św. konsekrować odpowiednią ilość chleba. Konsekuje się również hostię przeznaczoną do wystawienia w Grobie Pańskim.

2. ANTYFONA NA WEJŚCIE

Por. Ga 6, 14

Chlubimy się krzyżem naszego Pana Jezusa Chrystusa; * w nim jest nasze zbawienie, życie i zmartwychwstanie, * przez niego jesteśmy zbawieni i oswobodzeni.

3. Odmawia się Chwały na wysokośći. W czasie śpiewania hymnu uderza się w dzwony; po zakończeniu hymnu dzwony milkną aż do Wigilii Paschalnej.

4. KOLEKTA

Wszechmogący, wieczny Boże, obchodzimy pamiątkę najświętszej Wieczerzy, † podczas której Twój Jednorodzony Syn, mając się wydać na śmierć, pozostawił Kościołowi nową wiekuistą Ofiarę i Ucztę swojej miłości; * spraw, abyśmy z tak wielkiego misterium czerpali pełnię miłości i życia. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, † który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, * Bóg, przez wszystkie wieki wieków.

UMYWANIE NÓG — MANDATUM

5. W homiliu należy wyjaśnić główne tajemnice, które się wspomina w tej Mszy św., a mianowicie: ustanowienie Eucharistii i kapłaństwa oraz Chrystusowe przykazanie braterskiej miłości. Po homiliu, tam gdzie względy duszpasterskie za tym przemawiają, odbywa się obrzęd umywania nóg.

6. Ministranci prowadzą wybranych mężczyzn do ław przygotowanych w odpowiednim miejscu. Kapłan, jeśli trzeba, zdejmuję ornat i podchodzi do każdego z mężczyzn, polewa wodą jego stopy i wyciera je, z pomocą ministrantów.

7. W tym czasie śpiewa się antyfony lub inne odpowiednie pieśni.

ANTYFONA PIERWSZA

Por. J 13, 4. 5. 15

Gdy Pan wstał od wieczerzy, nalał wody do miednicy i zaczął umywać uczniom nogi; taki przykład im zostawił.

ANTYFONA DRUGA

J 13, 6. 7. 8

Jezus podszedł do Szymona Piotra, a on rzekł do Niego: * Panie, Ty chcesz mi umyć nogi? Jezus mu odpowiedział: Jeśli cię nie umyję, nie będziesz miał udziału ze Mną. K. Tego, co Ja czynię, ty teraz nie rozumiesz, ale później będziesz to wiedział. * Panie, Ty chcesz mi umyć nogi.

ANTYFONA TRZECIA

Por. J 13, 14

Jeżeli Ja, wasz Pan i Nauczyciel, umyłem wam nogi, to i wyście powinni sobie nawzajem umywać nogi.

ANTYFONA CZWARTA

J 13, 35

Po tym wszyscy poznają, że jesteście moimi uczniami, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali.

ANTYFONA PIĄTA**J 13, 34**

Daję wam przykazanie nowe, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiławiałem.

ANTYFONA SZÓSTA**1 Kor 13, 13**

K. Niechaj trwają w was wiara, nadzieja i miłość. **W.** Z nich największa jest miłość. **K.** Teraz trwają wiara, nadzieja i miłość. **W.** Z nich największa jest miłość.

8. Bezpośrednio po umywaniu nóg, lub – jeśli się ono nie odbywa – po homilii, następuje modlitwa powszechna. Nie odmawia się wyznania wiary.

LITURGIA EUCHARYSTYCZNA

9. Na początku liturgii eucharystycznej może się odbyć procesja wiernych z darami przeznaczonymi dla ubogich. W tym czasie śpiewa się pieśń: Gdzie miłość prawdziwa i dobroć, lub inną odpowiednią pieśń.

Antyfona: Gdzie miłość prawdziwa i dobroć,
tam znajdziesz Boga żywego.
Zgromadziła nas tu razem miłość Chrystusa, *
weselmy się w Nim i radujmy.
Z pokorą szczerą kochajmy Boga *
i czystym sercem miłujmy się nawzajem.

Antyfona: Gdzie miłość...
Skoro się wszyscy tu gromadzimy, *
strzeżmy się tego, co nas rozdziela.
Niech ustaną wszystkie gniewy i spory, *
a pośrodku nas niech będzie Chrystus.

Antyfona: Gdzie miłość...
Obyśmy oglądali Twoje oblicze, Chryste Boże, *
razem ze świętymi w chwale Twego Królestwa.
To będzie naszą radością czystą i bez granic *
przez nieskończone wieki wieków. Amen.

10. MODLITWA NAD DARAMI

Panie, nasz Boże, daj nam godnie uczestniczyć w świętych obrzędach, † ilekroć bowiem sprawujemy pamiątkę ofiary Chrystusa, * spełnia się dzieło naszego odkupienia. Przez Chrystusa, Pana naszego.

Msza Wieczerzy Pańskiej

11. Prefacja o Najświętszej Eucharystii: Ofiara i Uczta eucharystyczna.

K. Pan z wami.

W. I z duchem twoim.

K. W góre serca.

W. Wznosimy je do Pana.

K. Dzięki składajmy Panu Bogu naszemu.

W. Godne to i sprawiedliwe.

Zaprawdę, godne to i sprawiedliwe, słuszne i zbawienne, * abyśmy zawsze i wszędzie Tobie składali dziękczynienie, * Panie, Ojcie świętym, wszechmogący, wieczny Boże, * przez naszego Pana Jezusa Chrystusa.

On sam, jako prawdziwy i wieczny Kapłan, * ustanawiając obrzęd wiekuistej Ofiary, * pierwszy się Tobie oddał w zbawczej Ofierze * i nam polecił ją składać na swoją pamiątkę. * Jego Ciało za nas wydane umacnia nas, gdy je spożywamy, * a Krew za nas wylana obmywa nas, gdy ją pijemy.

Dlatego zjednoczeni z chórami Aniołów * wysławiamy Ciebie, z radością wołając:

Święty, Święty, Święty, Pan Bóg Zastępów. * Pełne są niebiosa i ziemia chwały Twojej. * Hosanna na wysokość. * Błogosławiony, który idzie w imię Państwa. * Hosanna na wysokość.

PIERWSZA MODLITWA EUCHARYSTYCZNA CZYLI KANON RZYMSKI

Kapłan z rozłożonymi rękami mówi:

GC Ojcze nieskończanie dobry, * pokornie Cię błągamy przez Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, naszego Pana, * składa ręce i mówi:

abyś przyjął

robi jeden znak krzyża nad chlebem i kielichem, mówiąc:

i pobłogosławił **✚** te święte dary ofiarne.
rozłożywszy ręce, mówi:

Składamy je Tobie przede wszystkim * za Twój święty Kościół powszechny, * razem z Twoim sługą, naszym Papieżem **N.** * i naszym Biskupem **N.** **□** * oraz wszystkimi, którzy wiernie strzegą * wiary katolickiej i apostolskiej. * Obdarz swój Kościół pokojem i jednością, * otaczaj opieką i rządź nim na całej ziemi.

WSPOMNIENIE ŻYJĄCYCH

1K Pamiętaj, Boże, o swoich sługach i służebnicach **N.** i **N.**, *

Kapłan może głośno wymienić tych, za których szczególnie się modli, i o wszystkich tu zgromadzonych, * których wiara i oddanie są Ci znane.

składa ręce i przez chwilę modli się w ciszy.

Następnie rozłożywszy ręce, mówi:

Za nich składamy Tobie tę Ofiarę uwielbienia, * a także oni ja składają * i wznoszą swoje modlitwy ku Tobie, * Bogu wiecznemu, żywemu i prawdziwemu, * za siebie oraz za wszystkich swoich bliskich, * aby dostąpić odkupienia dusz swoich * i osiągnąć zbawienie.

IMIE BISKUPA W MODLITWIE EUCHARYSTYCZNEJ (Według Dekretu Kongregacji Kultu Bożego z 9 października 1972)

W Modlitwach eucharystycznych należy wymieniać imię biskupa diecezjalnego. Można wymieniać biskupów pomocniczych. Jeżeli jest ich więcej, wspomina się ich razem, nie wymieniając imion. Używa się następujących formuł:

- a) Jeżeli jest jeden biskup pomocniczy: z naszym Biskupem N. i z Biskupem N.
- b) Jeżeli jest kilku biskupów pomocniczych: z naszym Biskupem N. i z jego Biskupami pomocniczymi.
- c) Gdy kapłan odprawia Mszę na obcym terytorium, lecz dla grupy wiernych z własnej diecezji, np. z okazji pielgrzymki, mówi: z naszym Biskupem N. i z Biskupem Kościoła N.
- d) Gdy Mszę odprawia biskup:
  - na własnym terytorium może dołączyć biskupa koadiutora lub biskupów pomocniczych, mówiąc: ze mną, niegodnym sługą Twoim, z moimi Biskupami pomocniczymi.
  - poza granicami diecezji może wspomnieć biskupa miejscowego: z bratem moim N., biskupem Kościoła N., i ze mną, niegodnym sługą Twoim.

W tekstach Modlitw eucharystycznych umieszczono następujące znaki określające podział modlitw między koncelebransów:

GC - główny celebrans

1K - pierwszy koncelebrans

2K - drugi koncelebrans

WK - wszyscy koncelebransi

□ - tutaj można wymienić biskupów pomocniczych

■ - formuły zmienne

◆ - koniec wstawki okolicznościowej.

WSPOMNIENIE ŚWIĘTYCH

2K Zjednoczeni z całym Kościółem, * uroczyście obchodzimy święty dzień, w którym nasz Pan Jezus Chrystus został za nas wydany, * i ze czcią wspominamy * najpierw pełną chwały Maryję, zawsze Dziewicę, * Matkę Boga i naszego Pana Jezusa Chrystusa, * a także świętego Józefa, * Oblubieńca Najświętszej Dziewicy, * oraz Twoich świętych Apostołów i Męczenników: * Piotra i Pawła, Andrzeja, * (Jakuba, Jana, Tomasza, * Jakuba, Filipa, Bartłomieja, * Mateusza, Szymona i Tadeusza, * Linusa, Kleta, Klemensa, Sykstusa, * Korneliusza, Cypriana, Wawrzyńca, Chryzogona, * Jana i Pawła, Kosmę i Damiana) * i wszystkich Twoich Świętych. * Przez ich zasługi i modlitwy * otaczaj nas we wszystkim swoją przemożną opieką.

Z rozłożonymi rękami mówi:

GC Boże, przyjmij łaskawie tę Ofiarę * od nas, slug Twoich, * i całego ludu Twego. * Składamy ją Tobie na pamiątkę dnia, * w którym nasz Pan Jezus Chrystus * powierzył swoim uczniom odprawianie sakramentalnej ofiary Ciała i Krwi swojej. * Napełnij nasze życie swoim pokojem, * zachowaj nas od wiecznego potępienia * i dołącz do grona swoich wybranych.

Składa ręce.

Trzymając ręce wyciągnięte nad darami, mówi:

WK Prosimy Cię, Boże, * uświeć tę Ofiarę pełnią swojego błogosławieństwa, * mocą Twojego Ducha uczyń ją doskonałą i miłą sobie, * aby się stała dla nas Ciałem i Krwią * Twojego umiłowanego Syna, * naszego Pana Jezusa Chrystusa.

Składa ręce.

W formułach, które następują, słowa Chrystusa należy wymawiać starannie i wyraźnie, bo tego wymaga ich znaczenie (zapis nutowy, s. 166).

On to w dzień przed męką * za zbawienie nasze i całego świata, to jest dzisiaj,

Bierze chleb, unosi go nieco nad ołtarzem i mówi:

wziął chleb w swoje święte i czcigodne ręce,
podnosi oczy,

podniósł oczy ku niebu, * do Ciebie Boga, Ojca swojego wszechmogącego, * i dzięki Tobie składając, błogosławił, * łamał * i rozdawał swoim uczniom, mówiąc:

lecko się pochyla.

**Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy:
To jest bowiem Ciało moje,
które za was będzie wyданie.**

Ukazuje ludowi konsekrowaną hostię, składa ją na patenie i przykłeka.

Następnie mówi:

*Podobnie po wieczerzy
bierze kielich, unosi go nieco nad ołtarzem i mówi:*

wziął ten przesławny kielich * w swoje święte i czcigodne ręce, * ponownie dzięki Tobie składając, błogosławił * i podał swoim uczniom, mówiąc:

lecko się pochyla.

**Bierzcie i pijcie z niego wszyscy:
To jest bowiem kielich Krwi mojej
nowego i wiecznego przymierza,
która za was i za wielu będzie wylana
na odpuszczenie grzechów.**

To czyńcie na moją pamiątkę.

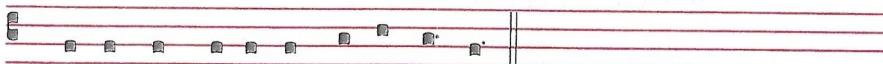
Ukazuje ludowi kielich, stawia go na korporale i przykłeka. Następnie rozpoczyna jedną z aklamacji:

AKLAMACJA PIERWSZA

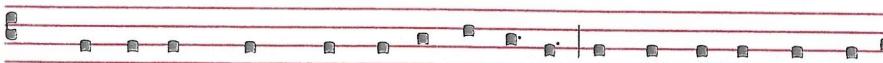
GC Oto wielka tajemnica wiary.

Lud odpowiada:

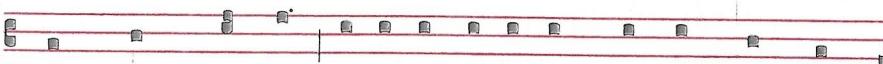
Głosimy śmierć Twoją, Panie Jezu, * wyznajemy Twoje zmar-
twychwstanie * i oczekujemy Twego przyjścia w chwale.

K. O-to wiel-ka ta-jem-ni-ca wia-ry.

W. Gło-si-my śmie-ć Two-ja, Pa-nie Je-zu, wy-zna-je-my Two-je

zmar-twy-ch-wsta-nie i o-cze-ku-je-my Twe-go przyj-ścia

w chwa-le.

AKLAMACJA DRUGA

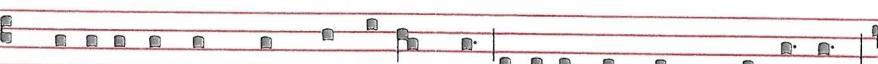
GC Wielka jest tajemnica naszej wiary.

Lud odpowiada:

Ile razy ten Chleb spożywamy * i pijemy z tego Kielicha, * głosimy
śmierć Twoją, Panie, * oczekując Twego przyjścia w chwale.

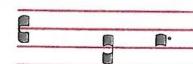
K. Wiel-ka jest ta-jem-ni-ca na-szej wia-ry.

W. I-le ra-zy ten Chleb spo-ży-wa-my i pi-je-my z te-go Kie-li-cha,

gło-si-my śmie-ć Two-ja, Pa-nie, o-cze-ku-jąc Twe-go przyj-ścia

w chwa-le.

AKLAMACJA TRZECIA

GC Uwielbijmy tajemnicę wiary.

Lud odpowiada:

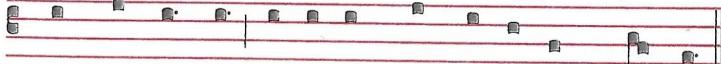
Panie, Ty nas wybawiłeś * przez krzyż i zmartwychwstanie
swoje, * Ty jesteś Zbawicielem świata.

K. U-wiel-bi-aj-my ta-jem-ni-cę wia-ry.

W. Pa-nie, Ty nas wy-ba-wi-łeś przez krzyż i zmar-twy-ch-

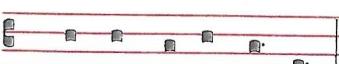
wsta-nie swo-je, Ty je-steś Zba-wi-cie-lem świa-ta.

AKLAMACJA CZWARTA

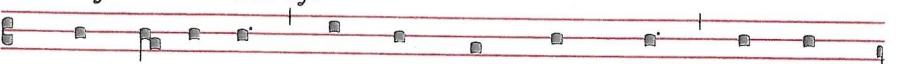
GC Tajemnica wiary.

Lud odpowiada:

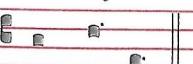
Chrystus umarł, * Chrystus zmartwychwstał, * Chrystus powróci.

K. Ta-jem-ni-ca wia-ry.

W. Chry-stus u-marł, Chry-stus zmar-twy-ch-wstał, Chry-stus

po-wró-ci.

Następnie z rozłożonymi rękami kapłan mówi:

WK Boże Ojcie, my, Twoi śludzy, * oraz lud Twój święty, * wspominając błogosławioną mękę, zmartwychwstanie * oraz chwalebne wniebowstąpienie Twojego Syna, * naszego Pana Jezusa Chrystusa, * składamy Twojemu najwyższemu majestatowi * z otrzymanych od Ciebie darów * Ofiarę czystą, świętą i doskonałą, * Chleb święty życia wiecznego * i Kielich wiekuistego zbawienia. * Racz wejrzeć na nie z miłością i łaskawie przyjąć, * podobnie jak przyjałeś dary swojego sługi, * sprawiedliwego Abla, * i ofiarę naszego Patriarchy Abrahama * oraz tę ofiarę, * którą Ci złożył najwyższy Twój kapłan Melchizedek, * jako zapowiedź Ofiary doskonałej.

Kapłan pochyla się i ze złożonymi rękami mówi:

Pokornie Cię błagamy, wszechmogący Boże, * niech Twój święty Anioł zanesie tę Ofiarę na ołtarz w niebie * przed oblicze boskiego majestatu Twego, * abyśmy przyjmując z tego ołtarza * Najświętsze Ciało i Krew Twojego Syna, *

prostuje się i żegna, mówiąc:

otrzymali obfite błogosławieństwo i łaskę.

Składa ręce.

WSPOMNIENIE ZMARŁYCH

Z rozłożonymi rękami mówi:

3K Pamiętaj, Boże, o swoich sługach i służebnicach N. i N., *

Kapłan może głośno wymienić tych, za których szczególnie się modli.

którzy przed nami odeszli ze znakiem wiary * i śpią w pokoju.

Składa ręce i przez chwilę modli się za zmarłych.

Następnie, rozłożywszy ręce, mówi:

Błagamy Cię, daj tym zmarłym * oraz wszystkim spoczywającym w Chrystusie * udział w Twojej radości, światłości i pokoju.

Składa ręce.

Prawą ręką uderza się w piersi i mówi:

4K Również nam, Twoim grzesznym slugom, * rozłożywszy ręce, mówi:

ufającym w Twoje miłosierdzie, * daj udział we wspólnocie z Twoimi świętymi Apostołami i Męczennikami: * Janem Chrzcicielem, Szczepanem, * Maciejem, Barnabą, * (Ignacym, Aleksandrem, * Marcellinem, Piotrem, * Felicityą, Perpetuą, * Agatą, Łucją, * Agnieszką, Cecylią, Anastazją) * i wszystkimi Twoimi Świętymi; * prosimy Cię, dopuść nas do ich grona * nie z powodu naszych zasług, * lecz dzięki Twojemu przebaczeniu.

Składa ręce i mówi:

GC Przez Chrystusa, naszego Pana, * przez którego, Boże, wszystkie te dobra * ustawnicznie stwarzasz, uświęcasz, ożywiasz, * błogosławisz i nam ich udzielasz.

Kapłan bierze patenę z hostią oraz kielich i podnosząc je, mówi:

WK Przez Chrystusa, z Chrystusem i w Chrystusie, * Tobie, Boże, Ojcie wszechmogący, * w jedności Ducha Świętego * wszelka cześć i chwała, * przez wszystkie wieki wieków.

Lud odpowiada: Amen.

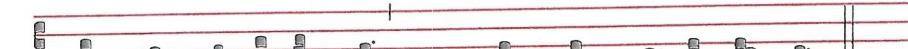
Gdy lud odpowie: Amen, kapłan stawia patenę i kielich na ołtarzu.

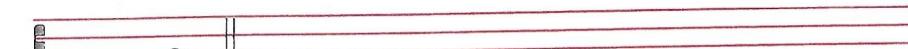
Przez Chry-stu-sa, z Chry-stu-sem i w Chry-stu-sie To-bie,

Bo-że, Oj-cze wszech-mo-gą-cy, w jed-no-ści Du-cha Świę-te-go,

wszel-ka cześć i chwa-la, przez wszy-stkie wie-ki wie-ków.

W. A-men.

12. ANTYFONA NA KOMUNIĘ

1 Kor 11, 24. 25

To jest Ciało moje za was wydane; * ten kielich jest Nowym Przymierzem we Krwi mojej. * Czyńcie to, ile razy spożywać będziecie, * na moją pamiątkę.

13. Po Komunii zostawia się na ołtarzu puszkę z komunikantami, które będzie się rozdzielać w dniu jutrzejszym w czasie liturgii Męki Pańskiej. Msza kończy się modlitwą po Komunii.

14. MODLITWA PO KOMUNII

Wszelkomogący Boże, spraw, abyśmy posileni na doczesnej uczcie Twojego Syna, * zasłużyliśmy na pełne uczestnictwo w uczcie niebieskiej. Przez Chrystusa, Pana naszego.

14A. OGŁOSZENIA

PRZENIESIENIE NAJŚW. SAKRAMENTU

15. Po modlitwie po Komunii kapłan, stojąc przed ołtarzem, nakłada kadzidło do kadzielnicy, klęka i okadza Najśw. Sakrament potrójnym rzutem. Następnie otrzymuje welon, bierze puszkę i okrywa ją welonem.

16. Najśw. Sakrament przenosi się w procesji na miejsce przechowania przygotowane w odpowiednio ozdobionej kaplicy. Na czele procesji niesie się krzyż, a przy Najśw. Sakramencie świece i kadzielnicę. W tym czasie śpiewa się hymn Śław, języku, tajemnicę (bez dwóch ostatnich zwrotek) lub inną pieśń eucharystyczną.

Śław, języku, tajemnicę
Ciała i najdroższej Krwi,
Którą, jako łask krynicę,
Wylał w czasie ziemskich dni
Ten, co Matkę miał Dziewicę,
Król narodów, godzien czci.

Z Panny czystej narodzony,
Posłan zbawić ludzki ród,
Gdy po świecie, na wsze strony,
Ziarno słowa rzucił w lud,
Wtedy cudem niezgłębionym
Zamknął swej pielgrzymki trud.

W noc ostatnią przy wieczerzy,
Z tymi, których braćmi zwał,
Pełniąc wszystko, jak należy,
Czego przepis prawny chciał,
Sam Dwunastu się powierzył
I za pokarm z rąk swych dał.

Msza Wieczerzy Pańskiej

Slowem więc, Wcielone Słowo,
Chleb zamienia w Ciało swe.
Wino Krwią jest Chrystusową,
Darmo wzrok to widzieć chce.
Tylko wiara Bożą mowią
Pewność o tym w serca śle.

Przed tak wielkim Sakramentem
Upadajmy wszyscy wraz,
Niech przed Nowym Testamentem
Starych praw ustąpi czas.
Co dla zmysłów niepojęte,
Niech dopełni wiara w nas.

Bogu Ojcu i Synowi
Hołd po wszystkie nieśmy dni,
Niech podaje wiek wiekowi
Hymn triumfu, dzięki, czci,
A równemu im Duchowi
Niechaj wieczna chwała brzmi. Amen.

17. Gdy procesja przyjdzie na miejsce przechowania, kapłan stawia puszkę, nakłada kadzidło i klęcząc okadza Najśw. Sakrament. Śpiewa się wtedy Przed tak wielkim Sakramentem. Potem zamyka się tabernakulum.

18. Po chwili adoracji w ciszy, kapłan i posługujący przykłękają i powracają do zakrystii.

19. Następnie obnaja się ołtarz i, jeśli to możliwe, wynosi się krzyże z kościoła. Krzyże, które pozostały w kościele, wypada zasłonić.

20. Kto uczestniczy w Mszy wieczornej, nie odmawia Nieszporów.

21. Należy zachęcić wiernych, aby przez pewien czas, zależnie od warunków miejscowych, adorowali Najśw. Sakrament w kaplicy przechowania. Adoracja po północy nie może mieć uroczystego charakteru.